

Något måste hända

Ett masterprojekt av Matilda Haritz Svenson

Högskolan för design och konsthantverk, HDK, 2011

Konsthantverk avancerad nivå, inriktning keramikkonst

Handledare: Ane Fabricius Christiansen

Arbetstitel: Allt onödigt ska bort

Innehållsförteckning

Inledning	4
Frågeställningar	5
Något måste hända/Allt onödigt ska bort	5
Delar	6
Lösa former	6
Tillägg	7
Händelser	7
Om utrymme	8
Om samtal	8
Handlaget	9
Hur viktig är keramiken för mitt arbete?	9
Härledning	10
Om presentationen	10
Ur anteckningar i februari	11
Ur anteckningar i april	12
Avslutningsvis	13
Sammanfattning	13
Bilder	14-26
Litteraturförteckning	27
Tack	28

Inledning

Arbetet är ett material som kan kombineras samman beroende på situation. Det innehåller keramik, tillägg och händelser. Keramiken består av former som kallas delar, händelserna kretsar kring dessa delar och deras förmågor.

Jag har varvat keramik tillverkning, arbete med händelser och komponerande. På så vis har projektet förts framåt.

Målet var att nå ett färdigt resultat som är föränderligt.

Frågeställningar

Vad är nödvändigt/onödigt för mitt projekt?

Vad ska jag ha keramiken till? Vilken funktion kan keramiken ha i mitt arbete?

Under processen har fler frågor tillkommit:

Kan jag hantera bredden, hur många olika arbetsmoment kan jag balansera mellan?

Åt vilket håll ska keramikens uttryck?

Vad har jag, hur kan det användas?

Vad vill jag med händelserna?

Något måste hända/Allt onödigt ska bort

Huvudtiteln ”Något måste hända” handlar om drivkraften att expandera, den pockande känslan av att vilja något. Denna känsla är drivande i mitt arbete och viktig för det färdiga verket.

Arbetstiteln ”Allt onödigt ska bort” rör metoden i komponerandet. Vissa av mina objekt kallar jag fina andra fula. Jag håller en distans till dessa åsikter, för i sammansättandet kan fel bli rätt – dåligt bli bra.

Istället avgörs sakers medverkan av frågan: Är den nödvändig/onödig för helhetsbilden? Följfrågan blir vad är nödvändigt? Mot vilken måttstock mäts onödigheten, vad vill jag komma åt?

Lista på nödvändigheter:

- Händelser.
- Vidden relaterande till mig själv. Känslan av att sträcka armarna och fingerspetsarna så långt isär som möjligt, och rymma projektet däremellan.
- Frågan vem är jag och vad kan jag bli?
- En allvarlig men festlig stämning.
- Öppenhet. Den finns i de oändliga kombinationsmöjligheterna samt mellan tanke och handling,

Navigationen mellan å ena sidan ett öppet projekt (allt är tillåtet bara något händer) och å andra sidan en reducerande hållning (allt onödigt ska bort) triggas mig. Likaså är balansen mellan kontroll och ickek kontroll relevant i arbetet; när ska man bestämma sig, när ska det vara öppet.

Delar

Keramikformerna kallas delar, de är ett material att laborera med.

Jag har undersökt delarnas förhållande till varandra i olika uppställningar och funnit att det är i mötena det intressanta händer, där bestäms deras innebörd.

Metoden för keramiktillverkningen har varit att genomföra idéer så snabbt som möjligt, innan tvivlen kommer (varför ett hus? Är inte en taggig platta helt värdelös?). När objektet väl finns blir tvivlen mindre hindrande. Jag vet inte från början, kanske är det just en värdelös taggig platta som behövs.

Vissa former är lättare att bygga vidare med än andra. Det behövs en öppenhet som kan komma av asymmetri, trasighet, variationer i färg eller tomhet. Efter hand har jag lärt mig mer om vad som krävs och inte.

Lösa former

Förut arbetade jag figurativt, men mitt intresse för att arbeta föreställande har försvunnit. Med abstraktare former har orden fått en större betydelse. Det är som att det finns större anledning att prata nu, mer att utforska genom ord.

Verkliga föremål påverkar ändå vilka former jag gör: ballonger, stjärnor och lussebröd är exempel. Efteråt har det ingen betydelse, då är de bara delar.

Jag har sökt efter ord för att beskriva mitt formspråk men haft svårt att hitta något som inte är negativt laddat, så som slarvigt eller taffligt. Dessa ord sänder signalen att det handlar om att göra dåligt men jag tycker att formerna är bra. Vid examinationen kallade en av mina opponenter (Eva Hild) dem för lösa former, det tycker jag är en träffande beskrivning.

Tillägg

Ett tillägg kan vara tejp, en motor eller ett plaströr som används ihop med keramikdelarna. Keramiken är viktigast men tilläggen behövs för att skapa rörelser (motorer och mekanismer) samt formmässig spänning (keramik som möter keramik är ofta tråkigare än keramik som leds till keramik med hjälp av en pinne).

Händelser

Materialet rymmer många händelser, jag har utforskat deras möjliga förmågor. Vissa former har en vev som går att veva och då snurrar något, en ring som hänger i taket kan spelas på med en pinne. En kula går att ta loss och sätta dit, fem småsaker kan ställas fram på rad. Rörelsernas oansenlighet har jag värnat om, den ger utrymme för den pockande känslan.

När jag går in för att utföra något är jag övertygad om allvaret i att handla: Nu snurrar jag på en ring, nu slår jag på den med en pinne. Nu vrider jag en knopp ett kvarts varv, nu spelar jag på ballongformen; som randori. Randori är ett begrepp inom Aikido, som jag utövar. Man gör tekniker på flera motståndare som attackerar från flera håll. Det är den mest verkliga situation vi tränar, men det är en konstruktion, vi har bestämt vilka attacker som finns och vilka tekniker, det finns ett system. Det gäller att ta en person i taget men alltid hålla koll på de andra. Så ser jag detta projekt; både vad gäller resultat och arbetsmetod. Jag undersöker och skapar mitt system av former och händelser.

Arbetet med händelser är en ventil i förhållande till skapandet av formerna, genom dem lär jag känna materialet. De behandlar frågan ”vad ska man ha den till?” Mina löst motiverade former får konkreta varför: För att man ska veva där eller för att den ska slå till ringen så att den snurrar. Jag uppskattar dessa anspråkslösa svar.

En del händelser har jag filmat för att på så vis låta dem ingå i verket. Vissa pågår med hjälp av elektriska motorer i rummet hela tiden, andra kan aktiveras av att en person vevrar på veven etc. Det kan vara en guide på ett museum vid en visning, det kan vara jag. Verket är inte konstruerat för att vara interaktivt för alla.

Om utrymme

Gott om utrymme underlättar upplägget med att varva arbetsmoment. Min arbetsplats har främst använts till att torka former på, övrigt arbete har skett här och var.

I två perioder har jag kunnat arbeta ostört med komposition och händelser. Ett par februariveckor i ett litet projektrum i källaren. Där kunde jag få en överblick av vad som dittills hänt och fatta några avgörande beslut. Till exempel att djuren skulle bort och att formernas lite taffliga utförande var rätt väg att gå.

En månad senare i en stor målarsal. Utrymmet fick keramikformerna att gå från otympliga skulpturer till behändiga och hanterbara delar. Plötsligt var det möjligt att bygga ihop dem, tillföra andra material och mekanik. Detta var vad jag hoppats på innan projektet började, men trängseln och respekten för storlek gjorde det länge omöjligt. Denna vändning gjorde mig mycket glad.

Om samtal

Jag har eftersträvat att hålla tyst om mitt arbete i många lägen. Inte ständigt småpratet om hur det går. Undvikit att fråga om råd till vardags. Det har inte varit någon absolut regel, ett visst prat har förekommit. Denna reducerade mängd intagna åsikter har varit gynnsam på flera sätt: Mitt behov av att samtala kring arbetet har varit starkare vid handledningstillfällena. Min magkänsla har fått vara ifred och därmed djupnat. De åsikter som sagts och de frågor som ställts har var och en fått större plats i mina tankar.

Två gånger har jag träffat min handledare Ane Fabricius Christiansen. Handledningarna har pågått i flera timmar. Att ha så mycket tid till ett samtal ger helt andra förutsättningar mot den timme vi vanligtvis har. Det går att sitta tysta, återvända till en tidigare tråd, prata igenom saker ordentligt. Det har varit en stor tillgång att få feedback och känna förtroende för någon som är en mycket mer erfaren konstnär men ganska lik i ålder.

Handlaget

Jag arbetar inte med perfektion.

Jag undviker repetition.

Minimeringen av repetition och sökandet efter perfektion har gynnat mina kliv framåt. När varje moment går snabbare att genomföra tvingas jag ständigt komma på nya idéer. Pauserna som finns där kan vara påfrestande för upplevelsen av flöde, men de har varit nödvändiga för att ta reda på vad jag ska ha keramiken till.

Förut eftersträvade jag en perfekt form inom min egen estetik. För att nå detta ideal repeterade jag formerna och vaskade fram en bättre och bättre upplaga, tyckte jag. Men var det egentligen så?

Kanske var repeterandets enda fördel att jag inte behövde tänka utan kunde stanna i materialet. Jag menade att antalet timmar i verkstaden var avgörande, att kliven framåt kom av att ha händerna i leran. Kanske var den perioden viktig främst för att lära känna materialet. Min metod för att utforska händelserna och installationen är även den handgriplig, jag provar mig fram snarare än går efter idéer. Om jag ska påstå något idag så är det att vad jag gör praktiskt utvecklas, tänker jag utvecklas tankarna, komponerar jag ihop former utvecklas kompositionerna, men metoderna för att göra det ena eller andra är överförbara.

Hur viktig är keramiken för mitt arbete?

Med lera och glasyr kan jag göra nästan allt. Därför är keramik praktiskt. Ser jag något det finns bruk för så plockas det in i min repertoar. Det kan vara en form, en teknik eller en glasyr. Tejp, kartong, mekaniska leksaker och verktyg används tillsammans med min keramik när det passar. Tekniker och material behandlas med vårdslöshet för de är bara medel för att komma åt något annat. Vad? En helhet, något obeskrivligt och mer än bara en känsla.

Härledning

Folkkonst och slöjd är mig närmare än keramiktradition. Mina former bär på element som känns igen från gräskronor, dekorer på bröd och träleksaker.

Det finns några keramikere vars arbeten jag tycker mycket om: Hertha Hillfon för att hon så allvarligt porträtterat det vardagliga med lerkänsla och monumentalitet. Bente Skjøttgaard för att hennes skulpturer är vackra, glada och lätta (jag blir lätt och glad när jag ser dem). Sist Linda Karlsson som är den som har mest gemensamt med mig i generationstillhörighet och arbetssätt; vi tycks dela en fascination för energin i mängden och tillämpa våra keramiska kunskaper på ett liknande sätt.

Författaren Maja Lundgrens romaner Pompeji samt Myggor och tigrar har indirekt haft betydelse för mitt examensarbete, de förmedlade något om att hålla ett stort projekt under kontroll och ickek kontroll.

Om presentationen

Då mitt kandidatarbete examinerades hade jag ett bord där allt som inte fanns med i den egentliga uppställningen trängdes. Detta processbord hade en energi som saknades i den utvalda presentationen. Jag ville genomföra idén om en tät komposition där objekten tillåts konkurrera med varandra. Trångt men inte tjatigt var den ena devisen. En allvarlig men festlig stämning den andra.

Jag byggde ett högt, långsmalt bord till installationen och visade filmen på en tio tums skärm i uppställningen. Filmen skulle bli ytterligare en detalj, projicerad på väggen överröstades keramiken. Vid examinationen tyckte ändå några att den tog över för mycket, vi diskuterade lösningar för att gömma den ytterligare, som att sänka ner den i bordet.

Ur anteckningar i februari

Prata mindre med mig om form – mer fakta, om allt jag inte vet, om konst och biologi.

Vilket ämne är viktigast, biologi, kemi eller fysik?

-

Transparensen handlar om inrinningsförmåga och utrinningsförmåga. Genomförandet av idéer.

Stöld är tillåtet för allt är inandning och utandning.

(jag ogillar att själv bli bestulen)

-

Det är underbart att examensarbete.

Steg på steg, fantastisk utveckling

-

Donde esta la pulpa

Var är kärnan?

Kärnan sitter i magen

kärna

kött

skelett

magma

jord/mull

-

Förut handlade mitt arbete om yttre miljöer, att närma sig nåt genom faktiska saker. Specifika situationer, relationen till hemma osv. Nu handlar det mer rakt på om, i känslor.

I magen innuti. Inte lika lätt till ord då. Eller lättare.

-

Scenario: Jag får kritik för fula och taffliga former på examinationen

a) har ett väl formulerat svar och förklaring

b) ingen förklaring

Fråga: vad gör det för skillnad?

-

Jag håller på med formexperiment

Sant eller falskt?

Relevant eller värdelöst?

-

Ur anteckningar i april

Måla klistra tejpa

-

Ringar upp

höjd och motor på

inte så många rosetter

högre rör, posten?

-

AVHCD

720 p 24 bild/s

export settings mpeg 4,1

en av varje alla preset

-

Avslutningsvis

Det här projektet har varit stimulerande att göra. Arbetet med alla moment (text, föremål, händelser osv) är för mig verktyg att ta reda på mer om det till synes ologiska system mitt arbete följer. Den ena delen ger nya infallsvinklar åt de andra. Själva undersökandet skapar nya frågor och vidgar området att kartlägga.

Sammanfattning

Jag har skapat ett föränderligt material som ändå är ett färdigt verk.

Under processen har jag funnit detta:

- Att undersöka formerna är lika viktigt som att göra dem.
- Öppenheten är central. Den innebär oändliga kombinationsmöjligheter och att fint kan bli fult, dåligt bli bra.
- Att fokusera på det jag i stunden gör men samtidigt ha överblick över projektets andra delar är ett givande sätt att arbeta på.

Viktiga meningar:

Allt onödigt ska bort.

Något måste hända.

En allvarlig men festlig stämning.

Trångt men inte tjatigt.

Vid examinationen. Bordet är 220 cm långt och 1 m högt. Foto: Stefan Andersson.

Samma uppställning sett från bordets högra gavel. Foto: Stefan Andersson.

Detalj från bordet. Delar och mekanism. Foto: Stefan Andersson.

Detalj från bordet. Formen i mitten är 25 cm hög. Foto: Stefan Andersson.

Detalj från bordet. Foto: Stefan Andersson.

Examinationen. Överst jag vid bordet, nederst jag vid presentationen. Foto: Stefan Andersson.

Detalj. Här syns omskrivna delar: Rosetten, knoppen och plattor. Tillägg: Stjärnor av mdf, ståltråd, updragbar mekanism. Händelse: En motor sitter mellan de påda keramikplattorna och får ståltråden med knapp att rotera. Foto: Stefan Andersson.

Detalj. Motor med keramikdel som roterar sakta och får den högra ringen att snurra. Foto: Stefan Andersson.

Två delar i kombination. Höjd: 40 cm. Foto: Mats Ringquist.

Komposition. Främsre formen 35 cm hög. Foto: Matilda Haritz Svenson.

Två delar i kombination. Höjd: 60 cm. Tillägg i mdf och rundstav. Foto: Mats Ringquist.

Överst bortvald tiger, 50 cm lång. Nederst processbordet vid min kandidatexamination 2008. Bordets yta är 75x75 cm. Foto: Matilda Haritz Svenson.

Komposition. Foto: Stefan Andersson.

Litteraturförteckning

Lundgren, M. (2001). Pompeji. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Lundgren, M. (2007). Myggor och tigrar. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Tack

Ett stort tack till Stefan, handledare Ane Fabricius Christiansen, professor Morten Løbner Espersen, utbildningsansvarig Barbara Häggdahl, Magnus Haglund, övriga inblandade professorer, lärare och tekniker på HDK, opponenterna Mårten Medbo och Eva Hild samt studenterna på keramikfacket och masterprogrammet i konsthantverk.